

Jordi Lara: «L'ésser humà té necessitat de ficció perquè ens ajuda a comprendre'ns i a ser feliços»

L'autor vigatà va presentar a Manresa el seu nou treball «Mística conilla», mitja dotzena de relats sobre la condició humana

Toni Mata / Regió 7

L'autor de la celebrada novel·la «Una màquina d'espavilar ocells de nit» torna al primer pla de l'actualitat literària amb un compendi de sis relats on penetra en la psicologia dels seus personatges per trobar-hi allò que els fa humans. Un llibre escollit entre el millor de la collita del 2016

Jordi Lara (Vic, 1968) avisa el fotògraf que no mira mai a càmera, però quan escriu fixa la vista directament i sense embuts en l'essència de la condició humana per regalar als lectors una escriptura lúcida i honesta. L'autor osonenc va passar la setmana passada per Manresa per presentar el seu darrer treball literari, *Mística conilla*.

Què n'era, de Jordi Lara? De la celebrada novel·la «Una màquina d'espavilar ocells de nit» ja en fa vuit anys.

He estat fent altres coses, cinema, teatre, videopoesia, exposicions... M'agrada indagar en la relació entre el cinema i la literatura. Podem dir que m'he estat alimentant en altres camps propers al món de la literatura.

Volia apartar-se de la voràgine editorial?

És cert que no m'interessa estirar la corretja comercial i treure un llibre cada dos anys, almenys si no ha de sortir com jo vull. L'autoexigència m'ho impedeix. Fonamentalment, jo em sento escriptor, i considero que un autor ha d'explorar els vorals del que és la literatura, per alimentar-se de temes i de formats.

A «Mística conilla» hi ha un nen que té una visió singular, una directora de cinema amb una curiosa manera d'entendre l'art, un grup d'antics alumnes que es retroben... Què volia explicar en els sis relats del volum?

Cadascun planteja una pregunta. Crec en la literatura com a diagnosi, no com a teràpia, no crec en la que porta missatge i té valors, no m'interessen ni el teatre ni el cinema socials que et diuen com has de ser i què has de fer. Prefereixo escodrinyar dins de les persones, i cada relat planteja una pregunta a l'entorn del fet de ser persones. En un dels relats, hi ha l'angúnia de la identitat, de la dificultat de ser d'una que és discutida.

I en el tercer, una cineasta que se suïcida.

Sí, una dona que es troba en un cul-de-sac de l'art com una lluita constant per superar-se, i considera que la seva obra continua en la seva mort. Els vius escenifiquen la pel·lícula que els morts miren des d'algun lloc. En el quart, parlo de com de necessària és la ficció i com ens permet superar la realitat. El protagonista és algú que, gràcies a un conte, troba consol a un fet tràgic de la vida.

La ficció ens ajuda a prevenir-nos dels atacs de seriositat?

Sí, i també serveix per combatre la desil·lusió i la desesperança, per la necessitat que tenim d'evasió, d'escapar-nos de la hipoteca de la realitat.

La ficció que viu el nen del primer conte, on es parla de Verdaguer, ens ajuda a retrobar la puresa que tots tenim a dins?

Dins nostre no hi ha res de pur, la gràcia és que som impurs. De vegades, sembla que la societat de consum ens vol tipificar en un nínxol de mercat, però tots som polifacètics, fem dues o tres coses. El llibre reivindica la llibertat de ser moltes coses i de no bategar al ritme del capitalisme.

Un conte, per cert, que té lloc al Puig de la Caritat, a l'Estany.

El punt de partida és real. En Perejaume va fer el seminari «El pes de les imatges» i va agafar una marededéu romànica del Museu Nacional d'Art de Catalunya, se la va carregar a l'esquena en una motxilla i va fer una ruta fins a la Catalunya Central. Jo el

vaig acompanyar per filmar l'experiència, i vam fer un bivac al Puig de la Caritat, on vam parlar de mil coses, també de Verdaguer. A partir d'aquí, però, el relat és una invenció.

Per què diu que l'ésser humà necessita la ficció?

Per ubicar-nos, per evadir-nos, per consolar-nos, per ordenar el món. Davant d'un tros de terra, hem de projectar alguna cosa nostra per sentir el benestar d'estar en un lloc, de compartir coses, per no sentir el calfred de saber que som en un racó d'una galàxia. No podem abandonar mai la ficció, sembla que quan ens fem grans volem deixar de somniar, toquem de peus a terra i ens tornem escèptics. Els homes del sopar d'antics alumnes recuperen la ficció infantil, i això els fa més vius.

Però hi ha lloc per a l'especificitat de la ficció en un moment en què les xarxes socials, la realitat virtual i l'allau d'informació ens poden confondre?

La realitat virtual no és res més que un pas més enllà de l'evasió a partir d'uns privilegis de la tecnologia. L'ésser humà necessita la ficció, que pot ser alienació, però també alimentació. Des de la ficció ens podem veure en la distància, ens podem mirar com si fóssim entomòlegs, per intentar comprendre'ns i, al capdavall, per ser feliços, que és l'important.

Una de les paraules de l'any és «postveritat».

Hi ha un llegendari actual a mig camí de la veritat i la ficció, però una llegenda no és sinó la veritat passada per la necessitat de ficció. Abans també hi havia llegendes, però ara corren per les pantalles.

El risc és que la ficció també pot ser objecte de mercadeig?

El que fa el verí és la dosi. La ficció pot ser un verí perquè si la dosi és excessiva porta a l'alienació, a la domesticació. La indústria cultural no vol fer-nos més feliços ni més savis, sinó més dòcils.

També parla de la natura.

No hi ha cap fidelitat tan directa. Som humans, no consumidors. Però no hi ha nostàlgia, ni tan sols en l'últim relat. La infantesa no apareix com un territori de nostàlgia, sinó que hi és per reivindicar aquella il·lusió de la infantesa, durant la qual tot és possible. I el llibre ve a dir que sempre és així, quan tens setanta anys també tot és possible.